

Cser Ferenc—Darai Lajos:

Valós eredet: Kárpát-medence⁴⁶

Miután bemutattuk a mítoszok kapcsán, hogy az elméletek, elképzelések miért sántítanak, miért nem lehetett úgy, ahogy ott történetként előadják, a legfőbb ideje, hogy összefoglaljuk mindazon ismereteket, amelyek a lehetséges megoldás, a lehetséges eredet felé elvezetnek. Korábbi munkáinkban ezt az elgondolást már többször is felmutattuk. Ez az elv a Kárpát-medencei eredet elve.

Ez azt jelenti, hogy a magyar népi műveltség elemei – nyelv, zene, regék, mesék, dalok, táncok, képzőművészet, és díszítő művészet, térszemlélet, időszemlélet stb. – ellentmondásmentesen értelmezhetők, ha feltételezzük, hogy a magyar nyelven beszélő népesség a Kárpát-medencében született, itt élt, és innen története során sohasem távozott el. A magyarok a Kárpát-medence őslakói.

Mielőtt elgondolásunkat igazoló adatokat előadnánk, térjünk még egyszer vissza Anonymus krónikájára. Kijevnél állomásozott Árpád és hat vezére csapataikkal, vezérenként 3000 harcossal, amikor ott megütköztek a helybéliekkel. Győztek, ellenfeleik meghódoltak. Erről Anonymusnál ezt olvashatjuk:

10. A kunok hét vezére

Álmos vezér meg főemberei tanácsot tartván, az oroszok vezéreinek kérelmét teljesítették, s békét kötöttek velük. Akkor az orosz vezérek, tudniillik a kijevi és szuszdali, hogy székeikből el ne űzzék őket, fiaikat túsul adták Álmos vezérnek, és velük együtt tízezer márkát küldöttek, meg ezer lovat orosz módra díszített nyereggel és fékkel, továbbá száz kun fiút, valamint negyven teherhordó tevét, töméntelen hölgymenyét-és mokus prémet, végül sok más ajándékot, csak úgy számlálatlanul. Akkor a fent nevezett kun vezérek, tudniillik Ed, Edömén, Et, Bors apja Böngér, Örsúr apja Ócsád, Vajta, kitől a Baracska-nemzetség származik, Alaptolma apja Ketel, midőn látták Álmos vezér kegyességét, amelyet az oroszok irányában tanúsított, lába elé borulva önként meghódoltak Álmos vezérnek ezekkel a szavakkal: "A mai naptól fogva legvégső nemzedékünkig urunkká és parancsolónkká választunk, és ahová a szerencséd visz, mindenüvé veled megyünk." És amit szóval mondottak Álmos vezérnek, azt pogány módra hitet téve, esküvel is megerősítették. Nekik Álmos vezér és főemberei ugyanily módon hittelt meg esküvel kötelezték le magukat. Akkor ez a hét kun vezér feleséges-

⁴⁶ Készülő könyvünk egy fejezete.

tül, gyermekestül, meg ezenkívül is nagy sokasággal kész volt Pannóniába jönni. Hasonlóképpen az oroszok közül szintén sokan Álmos vezérhez csatlakoztak, vele együtt Pannóniába jöttek, és maradékuk különböző helyeken egészen a mai napig Magyarországon lakik

11. Ladamér és Halics városok

Akkor Álmos vezér és a többi fejedelmi személy, akit hét magyarnak mondanak, továbbá a kun vezérek rokonságukkal meg férfi- és nőcseledeikkel egyetemben kivonultak Kijevből, s a kijevei oroszok kalauzolására mellett Ladamér városához értek. A ladoméri vezér és főemberei pedig különféle drága ajándékokkal az ország határáig elébe mentek Álmos vezérnek, és Ladamér városát önként megnyitották neki. S Álmos vezér minden hozzátartozójával három hétig maradt ott. A harmadik héten pedig a ladoméri vezér a maga két fiát főjobbágyai valamennyi fiával együtt kezesül adta Álmos vezérnek. Azonfelül kétezer márka ezüstöt és száz márka színaranyat számtalan prémmel és köntössel, továbbá háromszáz paripát felnyergelve és fékkel felszerelve, huszonöt tevét és ezer ökröt, hogy a málhájukat vigye, végül számtalan más ajándékot adott a vezérnek és főembereinek egyaránt. A negyedik héten Álmos vezér övéivel együtt Halicsba jött, s ott pihenőhelyet választott magának és övéinek. Midőn ezt Halics vezére meghallotta, minden hozzátartozójával mezítláb elébe ment Álmos vezérnek, és különféle ajándékokat nyújtott át Álmos vezér használatára, majd Halics városának a kapuját megnyitván, mint a saját urát, úgy látta vendégül, egyetlen fiát az ország főembereinek a fiaival együtt túsul adta, azonfelül tíz kitűnő arab paripát meg háromszáz más lovat nyergestül, fékestül, továbbá háromezer márka ezüstöt meg kétszáz márka aranyat és gyönyörűséges ruhákat ajándékozott a vezérnek, sőt minden katonájának is. Mikor aztán Álmos vezér egy hónapja tartott pihenőt Halicsban, akkor Halics vezére és többi társai, akiknek a fiai kezeségben voltak, azzal a kérelemmel folyamodtak Álmos vezérhez és nemeseihez, hogy a Havason túl nyugat felé, Pannónia földjére szálljanak le. Ugyanis azt mondták nekik, hogy az a föld szer fölött jó, és rajta igen nevezetes források ömlenek egybe, melyeknek – amint fentebb említettük – a neve: Duna, Tisza, Vág, Maros, Körös, Temes és több más; hozzá még – mondták – ez a föld előbb Attila király földje volt. Az ő halála után a római fejedelmek foglalták el Pannónia földjét egészen a Dunáig, és ott telepítették le a pásztoraikat. Azt a földet pedig, amely a Duna-Tisza közén terült el, Nagy Kán, Bulgária vezére, Salán vezér őse foglalta el az oroszok és lengyelek határáig, s lakosokul szlovéneket meg bolgárokat tett oda. Azt a földet továbbá, amely a Tisza és az Erdély felé elterülő Igyfon erdő közé esik, a Maros folyótól a

Szamos folyóig Marót vezér foglalta el, kinek az unokáját a magyarok Mén-Marótnak mondták, még pedig azért, mert több asszonya volt; ezt a földet az a népség lakta, amelyet kozárnak mondanak. Azt a földet végül, amely a Maros folyótól egészen Orsova váráig terül el, egy bizonyos Galád nevű vezér, aki Bodony várából jött, foglalta el a kunok segítségével. Az ő ivadékából született Ajtony, akit aztán jóval később, Szent István király idejében, Doboka fia Csanád, a király unoka-fítestvére Maros melletti várában megölt, mivelhogy az említett királynak minden dologban ellene szegült. Csanádnak az említett király a jó szolgálatért feleséget adott, és neki adományozta Ajtony várát összes tartozékaival egyetemben, amint hát szokásuk a jó uraknak híveiket meg ajándékozni. Ennek a várnak most is Csanád a neve. De elég ebből!

Tudvalévő, hogy a honfoglalás idején a kunok még nem voltak jelen az orosz sztyeppén, ők még csak jóval később érkeztek és kértek bebocsáttatást a Kárpát-medencébe, főként a tatárok elől menekülve. A 10. szakaszban említett hét kun vezér kunsága mást jelent. Ők az avar korszak után megmaradtakat képviselik, azokat, akik a Kárpátok keleti oldalán túl, a löszös területen folytattak földművelést. Ők az őslakókat képviselik. Ezekről korábban mint Przeworsk és a későbbi Cjernjakov műveltséget folytatókról már említést tettünk.⁴⁷ Tájékozottságuk azt mutatja, hogy a Kárpát-medencén belüli helyzettel tisztában voltak, és ott is éltek a rokonaik, az ottani őslakók. A hét kunkapitány és népe ugyancsak a Kárpát-medencén belülrre készült, ők ajánlották Álmosnak, hogy maga is térjen oda. Ha itt megállunk, már akkor is egyértelmű, hogy a honfoglalók nem alkotnak egységes társadalmat, sem nyelvükben, sem műveltségükben. A hét kunkapitány ugyanis nem a sztyeppe-i lovas nagyállattenyésztő, hanem a letelepedett műveltséget képviselte. Az ú.n. ‘oroszok’ csatlakozása pedig az elköltözőkhöz, az ottani őslakosok tagoltságára utalhat.

A magyar társadalom kettőssége

Árpád és népe tehát nem üres országba és nem önmagába költözött be, hanem itt tetemes mennyiségű őslakóval, vagy korábban ide érkezett telepessel kell számolnunk. Számukat pártállástól és hitvilágtól függően meglehetősen széles sávban adják meg a szerzők, ám sokan igyekeznek ezt a számot fölöttébb kis értéken tartani, mert érzik, tudják, hogy nagy érték mellett a Kárpát-medence lakóinak magyar nyelve egyszerűen megmagyarázhatatlan ellentmondásokhoz

⁴⁷ Gondolataink itt kapcsolódnak Bátonyi Pál: *A magyarok letelepedése a Kárpát-medencében* c. munkájához, mely ezt a dolgot megelőzi. Bátonyi a venger népnek ugyanezen a területen való jelenlétét mutatja ki. Szerintünk e vengerek lehetnek a valóban magyar nyelven beszélő és a Kárpát-medencében élő rokonaikkal (pl. a székelyek) azonos őslakosok.

vezet. Már pedig, ha figyelembe vesszük az első komolyabb ‘népszámlálás’ adatait, miszerint a Kárpát-medencében a tatárjárás előtt 3 millióan éltek, akkor ez a szám nem lehet lényegesen kisebb, mint 1 millió. Középkori körülmények között a lakosság szaporodásának üteme, ugyanis, nem nagyon haladhatta meg azt a mértéket, amelynek során 2 évszázadonként megduplázódhatott.

Annyi mindenesetre kétségtelen, hogy Árpád katonanépének megérkezésekor a Kárpát-medencének figyelmen kívül nem hagyható nagyságú letelepedett, földművelő lakossága volt. Azt is tudjuk, hogy az újkőkorszaktól kezdődően a Medence folyamatosan lakott volt, hogy azon belül több magas szintű – bár nem városias jellegű – műveltség élt, köztük a Keleti-Kárpátok, Erdély körzetében olyanok is, amelyek több évezredig virágoztak. A fentiekben azt is bemutattuk, hogy ez utóbbiak – a Kárpát-medencén belül és ama keleti löszös területekre kinyúlóan – fémfeldolgozó, földművelő, egyenrangúságra épülő társadalomban éltek egészen a római korig.

Egy ilyen letelepedett társadalomnak föltétlenül jól kifejlett nyelvvel kellett rendelkeznie, és ezt a nyelvet az utódnelvek között meg kell találnunk. ***Egy hosszú ideig zártan, sűrűn letelepedett társadalom utódnyelvet keres, és ugyanezen a területen találunk egy magas szinten fejlett nyelvet, amely viszont egy hosszú ideig zárt, letelepedett életformában élő telepet keres. A logikus megoldás az, hogy a kettő összetartozik. Ez pedig a Kárpát-medencében a honfoglalás idejétől kétségtelenül igazolhatóan jelen lévő magyar nyelv és magyar nyelvű népesség.***

Ugyanis nem hagyhatjuk figyelmen kívül a magyar nyelv hihetetlen mértékű fejlettségét, különösen nem annak a fényében, hogy amióta magyar nyelvű irodalom elérhető, ez a fejlettség szinte semmivel sem volt alacsonyabb szintű, mint manapság. Példaként érdemes Heltai Gáspár 1553-ban kinyomtatott magyar nyelvű krónikáját kézbe vennünk, amikor is bár a ‘szögedies’ tájszólás szóval meg a műben, de a mai füllel hallva is hibátlanul és teljes terjedelemben érthető. Ugyanez érvényes a hasonló korban elkészült magyar nyelvű bibliafordításra, Károlyi bibliájára is. Még inkább azt lehet mondani, hogy nyelvünk azóta inkább lepusztult, hiszen Heltai a múltat kifejező igeidők oly gazdag tárházát vonultatja fel könyvében, amelyet aztán a XIX. századi nyelvújítók igyekeztek kiirtani – sikerrel. Ma már nem használjuk sem a félmúltat, sem az összetett múlt idős szerkezeteket, jóllehet, még megértjük azokat.

Korábbi magyar nyelvű anyagokra hivatkoznak a nyelvészek, – így maga Marcantonio is, – hogy elmondják, a ragok a XIII. században még bizonyára nem ragadtak össze a szóval, ezért nem is volt meg a ragokat illesztő magánhangzó harmónia az akkori beszédben. Ilyenkor latin szövegbe ágyazott néhány szavas magyar szövegeket idéznek – pl. a Tihanyi Apátság alapító levelét. Erre hivatkozik Badinyi-Jós Ferenc is, amikor a magyar nyelv sumér utódnyelvkénti elfogadtatásáért küzd. Ugyanakkor egyazon korban született a Halotti Beszéd, amelyben a teljes hangzóilleszkedés megjelenik, és a ragok valódi ragként sze-

repelnek. De ugyanez látható az Ómagyar Mária-siralomnál is.⁴⁸ Ha mást nem, de ezek a szövegek azt igazolják, hogy már a XI-XIII. századi magyar nyelv fejlettsége is a maihoz hasonló volt, nem történt néhány évszázad alatt egy hatalmas ugrás, és aztán évszázadokig semmi. Götz ugyancsak amellet foglal állást, hogy a magyar nyelv az elmúlt 8 évszázad alatt alig változott, és a korai ‘hibásnak’ vélt magyar szövegek a latin írással történő átírás hibáira vezethetők vissza.⁴⁹

Merthogy az alacsonyabb szintű magyar nyelvű kifejezések nem csak úgy értelmezhetők, hogy a magyar nyelv volt azon az alacsony szervezetségi szinten, hanem sokkal inkább úgy, hogy azok, akik azokat a szövegeket írták, nem magyar anyanyelvűek voltak. A latin betűk sem alkalmasak a magyar hangok visszaadására, ezért különböző jelekkel igyekeztek azokat mégis kifejezni. Továbbá a szövegek papi körökből származtak, és azok tagjai nagyrészt az uralkodó réteg fiai voltak. Sem akkor, sem azt követően még évszázadokig a magyar nyelv nem képezte az államnyelvet, merthogy az a latin volt. Az uralkodó nemesség nyelve is a latin volt, a közigazgatás, a bíróságok, az oktatás, az egyházi szertartás nyelve is latin volt, ezért a magyar nyelv fennmaradása és egységesülése semmiképp sem tulajdonítható az akkori felső osztálybeliek erényének. Ezért minden olyan feltételezés, hogy a magyar nyelvet nem magyar anyanyelvű alacsonyabb osztálybeliekre rákényszerítették – magyarul: magyarosítottak – elvetendő. Nincs meg rá sem a közeg, sem az igény, sem a lehetőség. Ezért a magyar nyelv a honfoglalás korában is a széles néptömegek nyelve lehetett, és nem föltétlenül a honfoglaló, az uralkodó katonanépé. Azoké, akiké a krónikák sora.

A társadalom kettőssége egyértelműen látszik a honfoglalást követő magyarországi társadalom működésében, felépítésében is. A honfoglalók területi megszállása is azt mutatja, hogy a löszös területeken, a dombvidéken a kárpát-medence eredeti lakossága élt, a honfoglaló katonanépek pedig az állattenyésztéshez előnyösen a folyóvölgyekben, sztyeppei jellegű területeken telepedtek, és folytatták hagyományos életformájukat. Ezeken a területeken lehet megtalálni azon jelképeket is, amelyek a sztyeppei nagyállattenyésztőket jellemezték, az ország hatalmas más részein azonban a növényi jelképek maradtak továbbra is az uralkodóak. Forduljunk most ezek felé és elemezzük a második körülményt.

A magyar műveltség és forrásai

A magyar népi művészet, emlékezet alapvetően mellérendelő szemléletű. Pontosan ugyanez mondható el a nyelvre vonatkozóan is. Ábrázoló művésztünk valójában a lélekelemeket ábrázolja – a levegőt, mint madarat, a tüzet, mint napot, a vizet, mint békát, kígyót, meanderező hullámvonalat, és a földet, mint

⁴⁸ Mészöly Gedeon: *Az Ó-magyar Mária-siralom nyelvtörténeti és stílustörténeti magyarázata. Acta Philosophica* 8. Kolozsvár, 1944. Glatz Ferenc: *Magyarok Krónikája*. 2. kiadás, Officina Nova, Budapest, 1996. p.: 113.

⁴⁹ Götz László: *Keleten kél a nap*. Püski, Budapest, 1994. p.: 540.

növényt. Magyar különlegesség, hogy egyetlen növényi száron számtalan különböző jellegű virág nyílik, de alapvetően két típusba sorolhatók a virágok: kelyhes virág, mint pl. a tulipán, vagy sokszirmú, mint pl. a rózsza, vagy a margaréta. Ez a viráglánc nem a tudatlanság, hanem a családi eredet bizonyítéka, ugyanis a virágok a családból származó lelkeket jelenthetik, és ezek közül a kelyhes virágok a termékenységet biztosító nőt.

A magyar műveltség kiemelten tiszteli a nőt. A házasságba egyenértékű felek lépnek, és ettől kezdve a család, mint egység két egyenértékű részből tevődik össze, és jelentőségét tekintve mindkét egyedet meghaladja. Ebbe a családba integrálódnak aztán az utódok. A család – ide értve a három nemzedékes nagycsaládot is – a magyar műveltségnek évszázadokig visszakövethető fontos eleme. Itt nem az ősök kiléte, hanem a család egységessége a fontos elem. A magyarok nem nevezték meg önmagukat – ami érthető, hiszen lélekhívők voltak, és nem pedig a megszemélyesített, éppen ezért nevesített isteneket hitték, – ezért még a legkorábbi Árpád-házi okleveleken sem találkozunk családnevekkel. Családneveket, nemzetségneveket Árpád népe és az általuk nemes lovagokként betelepített idegen – főleg olasz, vagy germán – nemzetségek képviselői hoztak magukkal. Nagy Sándor könyvében⁵⁰ tömegével sorolja fel az Árpád-kori oklevelekben előforduló ún. várjobbágyok neveit, amelyek magyar nyelven szólnak hozzánk. A nemesség nevei azonban nem. Mégis, ahogy fentebb láthattuk, a hét kunkapitány neve magyarul szólalt meg. Árpád kapitányainak a nevei ugyan későbbiekben előfordulnak névként Magyarországon, ámde magyar értelmük nem világos.

A mellérendelő szemléletet és erre alapuló életformát tükrözi, hogy még a török időszak végén is a magyar falvak közel egyharmada faluközösségekben élt.⁵¹ Ez az arány a korábbi időben csak nagyobb lehetett. A faluközösségekben nincs földtulajdon, a földön közösen gazdálkodnak. Éppen ezért tekintették a marxista történészek ezt az életformát elmaradottnak, és vele szememben haladónak a hűbérurit mondván, ha a paraszt nem tudja melyik az ő földje, akkor nem tudja, hogy mit is kezdjen vele. Ugyanakkor valójában ez nem zárja ki a műszaki fejlődést, hiszen a közös földön a föld kimerülésének elkerülése végett a termékeket célszerű váltogatni,⁵² és egyes termékekre specializálódott termelő

⁵⁰ Nagy Sándor: *A Magyar Nép Kialakulásának története*, Hídő Baráti körének Kiadása, Garfield, 1987.

⁵¹ Tagányi Károly: *A faluközösségek története Magyarországon (1878)*. in: *A magyar néprajz klasszikusai; Az ősi társadalom magyar kutatói*, sz. Ortutay Gyula. Gondolat, Budapest, 1977. pp.: 336-380.

⁵² A falvak határai a két világháború között is ugyanúgy néztek ki, amikor kisebb-nagyobb parcellatulajdonosoké volt a föld, mint a téveszesítés után, amikor minden 'közös' lett, azaz a dülők egészén nagy táblákban ugyanazt termelték. Például a hangácsi határban abban a sorrendben, hogy a búza alá megtrágyázták ősszel a lóhere sarjú tarlóját, majd a búza után kukoricát vetettek a következő évben, az után meg árpát, de abba lóhere magot keverték, így az árpa learatása után még ősszel friss, ún. csikóherét kaszáltak, majd a következő évben a lóherét kétszer is kaszálták, illetve kisebb területet meghagytak a második kaszálás idején maglóhereként aratni. Mindezt egyszerre kell elképzelni, azaz más-más

azért tisztában van azzal, hogy melyik az a földterület, ahol a különleges tudását alkalmazhatja. Ez pedig egyáltalán nem csökkenti a termelékenységet, sőt ...

A nagy sűrűségben letelepedett társadalom faluközössége hatékonyan tudja megvalósítani a társadalmi oktatást, bíraskodást, szociális ellátást és egészség-szolgáltatást. A magyar faluközösségekben ismert volt a táltos (tátos—tudós) fogalma. Sokan a táltost a sámánnal azonosítják, ami durva tévedés. Ugyancsak annak tekinthetjük, amikor a perzsa mágusokkal teszik azonosná őket.⁵³ A magyar népmesék táltosai, – ha átváltoznak valamivé, – akkor leginkább lélekjelképeknek felelnek meg. A favakban élő táltosok pedig a műveltséget fenntartó, az egész területen egységesítő és továbbfejlesztő tanítók, papok, orvosok, bírák lehettek. Semmi köztük nincs a szibériai sámánokhoz. A Kárpát-medencében nagyon kevés nyom utal a sámánhitre, azok is a sztyeppei népek által megszállt és használt sztyeppei jellegű területekről származnak, azaz nem a Kárpát-medence földművelő őslakói hitét tükrözik.

A táltos rendszer – a Kárpát-medencében az újkőkorszakot megelőzően ismert – rovásírással egyetemben megmagyarázza mind a nyelvi egységességet és fejlettséget, mind pedig az alapvető ábrázoló művészeti jelleget.

Ugyancsak kiemelkedő jelentőségű, hogy a magyarok zenei anyanyelve pentaton. Ez ugyan a türk népekre is jellemző, mégis a Kárpát-medence ebből a szempontból jelentős hely, hiszen itt találták meg a legősibb fúvós hangszert, – medvecsontból készült háromlyukú furulyát, – amelyen pentaton dallam szólaltatható meg. A forrás pedig a Bükk-hegység aurignaci műveltsége, az Istállóskői-barlang. A pentaton zene egyébként Magyarországtól keletre, a ragozó nyelvű, földművelő lakosság műveltségében elterjedt, északra, délre, nyugatra azonban nem. Egyetlen kivételt ebben az írek képeznek.

---

dülőben mást-mást vetettek mindig. Ezenkívül még voltak kenderföldek, répaföldek, kiskertek, szőlők, legelők, gyümölcsösök, erdők, stb., úgyhogy ténylegesen változatos képet mutatott a határ.

⁵³ BunyevácZ Zsuzsa: *A Szent Grál és annak magyar vonatkozásai*. Alexandra Kiadó, Pécs. 2007. p.: 162. Marton Veronika személyes közleményére hivatkozva: TAL.TAS = *bölcs úr* – ebből vezeti le a fogalmat. Szerinte TAL sumér szó jelentése bölcs. Valójában a TAL szónak ilyen jelentése nincs, tálát jelent, mint a magyarban. TAS szót Halloram sumér szótára nem tartalmaz, TAL:TAS-t sem. Az egyetlen viszonylat, amelyben ez a szótag előfordul – (gtildeiš) taškarin, taskarin[TÚG]: *box shrub or small tree (or its heavy, hard wood) (may be Akk. loan)*. – Magyarul: puszpáng bokor, vagy alacsony fa, vagy annak kemény fája, föltehetően akkádból kölcsönzött szó.

A katonai uralkodók műveltsége és annak forrásai

A sztyeppe katonanépeire vonatkozóan a fentebb írtak egyáltalán nem állnak – az egyetlen kivétel ez alól, hogy a turk sztyeppe-lakók zenéje is pentaton harmóniára épül. A lovas pásztorok ábrázoló művészetére a ragadozó állatok – az oroszlán, a sas – a jellemzőek. Ezeket leginkább a szkíta művészeti leletekkel – a kurgánokból kiásott aranytárgyakkal – lehet igazolni. A honfoglaló katonanépek nemzetségjegyei részben a hadi címereikről, részben pedig a tarsolylemezeikről is megállapíthatók, különösen, ha ezeket összevetjük a Kárpát-medence nem sztyeppe területén földet művelők hasonló jelképeivel. A honfoglaló sztyeppeieknél a nemzetségcímerek ragadozó állatot – egyetlen esetben halat –

2. ábra Magyar tarsolylemez.⁵⁵

tartalmaznak, – a letelepedetteknél meg nem találkoznak címerekkel. A sírokban található tarsolylemezeknél azonban a jellegzetességbeli különbségek jelentősek.

A Kárpát-medencében a honfoglalás korából ugyanis

1. ábra Cseremiszi tarsolylemez.⁵⁴

számtalan tarsolylemezt találhatunk. Ezeknek gyakorlatilag sehol másutt nincs hasonló megfelelője.⁵⁶ Csupán egyetlen a honfoglalás korából származó tarsolylemezt találtak a Kárpát-medencén kívül, mégpedig a cseremiszek földjén. Érdekes a kettőt egymással összehasonlítani.

A magyar tarsolylemezen (**Hiba! A hivatkozási forrás nem található.**) indás, virágos, növényi jelképek látható, amit életfának értelmeznek, míg a cseremiszi tarsolylemezen (**Hiba! A hivatkozási forrás nem található.**) – a sztyeppe műveltségének megfelelően – az élet fáját ragadozó négylábú állatok ‘védik’ (vagy támadják). A két felfogás közötti különbség meggyőző. Minthogy szinte kizárólag csak a Kárpát-medencén belül található a tarsolylemezek, azok sztyeppe eredete ezért hitelesen nem állítható. A fordított eredet azonban elképzelhető, jöllehet, ezt a régészek nem veszik számításba.

⁵⁴ Dienes (1972), p.: 61.

⁵⁵ László (1967), p.: 127.

⁵⁶ Dienes István: *A honfoglaló magyarok*. Corvina, Budapest, 1972. pp.: 60-61.

A honfoglaló katonanépek hitvilágára vonatkozóan nincs pontos értesülésünk, arra kell hagyatkoznunk, amit főntebb már tárgyaltunk. Amennyiben a manicheus hitvilágnak hódoltak – és erre vonatkozóan vannak írásos adatok – akkor megint csak arra a következtetésre kell jutnunk, hogy Árpád népe műveltségét tekintve a turk népekhez állt közel. Padányi határozottan és keményen tagadja, hogy a hunok turk népek lettek volna⁵⁷ – ezzel párhuzamosan azt is, hogy a honfoglaló katonanépek is azok lennének.

A Szent Korona népe és tana

1001-ben, miután egyértelműen bebizonyosodott, hogy a világvége még sem következik be,⁵⁸ Vajkot, Géza fejedelem fiát pápai koronával királlyá koronázták, és ettől kezdve ismert Magyarország, mint Magyar Királyság.

István római szellemben irányította az országot, verte le az ellene lázadókat, terjesztette a római katolicizmust, építtette a templomokat, és folytatta külpolitikáját. Három évtizedes uralkodás után fiát készítette fel az uralkodói szerepkörre, jóllehet, német felesége mást akart a magyar trónon látni: rokonát, Pétert.

Ekkor azonban két váratlan esemény is történt és ezeket követte István ugyancsak váratlan intézkedése. Addig az országot Szent Péter – azaz Róma – kezeiben lévőnek vélték, de miután István fia –a krónikák szerint – váratlanul meghalt, és a trón a magyar jogrend szerinti várományosát valaki parancsára megvakították és megsüketítették,⁵⁹ István megváltoztatta addigi véleményét. Mindenekelőtt Vazul két fiát – a későbbi I. Endrét és I. Bélát – Lengyelországba menekíttette,⁶⁰ majd az országot Pétertől visszavette és más szent védelmébe ajánlotta.

Ez utóbbi lépésnek két következménye volt. Az egyik az, hogy megtagadta a római egyháznak az ország életébe való közvetlen beavatkozását. A másik még ennél is nagyobb jelentőségű: minthogy az országot Szűz Mária kezeibe ajánlotta, a katolicizmuson belül elindította a Mária kultuszt. Ami addig volt Mária kultusz – elsősorban a Pireneusok körzetében a francia területeken, Marseille mellett, stb. – az Mária Magdalénának szólt (Fekete Madonna). Neki szenteltek később is több gótikus katedrális a *Notre Dame* megnevezéssel.

A Szűz Mária kultusz Magyarországon még azért jelentős, mert a katolicizmussal törölt korábbi népi hitvilág asszonyalakját – a Boldogasszonyt – személyesítette meg, és annak kultuszát segítette feltámasztani azzal, hogy egy keresz-

⁵⁷ Padányi Viktor: *Dentu-Magyarica*. Turul Kiadó, Veszprém, 1989. p.: 246. Bizánciak szerint szabírok, más bizánciak szerint masszagéták voltak.

⁵⁸ Amit a keresztény nyugat egyöntetűen várt.

⁵⁹ A krónikák egy részében ugyan Gizella királyné szerepel, de Péter király vele való viselkedése (bebörtönöztette) és a királyné kegyessége és tisztelete a magyarok részéről ezt kizárja.

⁶⁰ Feltételezik, hogy a Vazulnak keresztelt Vászoly egy leplezett lázadás miatt volt börtönben, és az ő fiait már akkor száműzte István király, viszont a krónikák nem ilyen véget ért apától származtatták későbbi királyainkat, hanem a nem létező Szár (Kopasz) Lászlótól.

tény személyiségre lehetett alkalmazni. Magyarország ettől kezdve egyelőre csak elfogadottan, később hivatalosan is Mária Ország – *Regnum Marianum*.

István halála után mégis rokona, Orseloi Péter került a királyi trónra – elsősorban a német császár segítségével. Henrik többször is visszasegítette silány védencét a trónra, akit a magyarok durva, a magyarokat lenéző politikája miatt gyűlöltek. Egy alkalommal – néhány évig – Aba Sámuel került helyette a trónra, de őt meg a nemesség gyűlölte, mert túlzottan az egyszerű emberek pártján állott. Végül egy vesztes csata után meg is gyilkolták, előtte azonban a krónikák szerint kivégeztette a Vazul megcsonkításában tevőlegesen résztvevőket.

Péttert aztán mégis az Árpád-házi Endre, majd halála után öccse, Béla követte a trónon. Béla kedvelt király volt, halála után Endre fia, Salamon, akit apja még a halála előtt, gyerekként megkoronáztatott, került a trónra. Uralkodása katasztrofális volt, neki is a német császár igyekezett segíteni, de a végén Béla fiai, a későbbi I. Géza és I. László katonailag leverték. 1074-ben Gézát magyar királlyá koronázták.

Csakhogymilyen koronával?

I. Istvánnak a pápa küldött koronát – miután a magyarok ‘követeltek’ tőle koronát. Az ő koronáját Ottó visszavette Pétertől és a pápának visszaküldte. Ma is látható a Vatikánban ez a korona. Endre bizánci kapcsolatain keresztül Bizánctól kapott koronát. Az ő koronáját viselte Salamon is, aki hadainak veresége után menekülve Nyitra közelében elásta. A koronát a XIX. század utolsó negyedében megtalálták, jelenleg a Nemzeti Múzeum őrzi.

Milyen koronával koronázták meg – sokak szerint törvénytelenül, hiszen a törvényes király még élt – I. Gézát? A válasz egyszerű: az ország koronájával. Salamonig Kálti Márk krónikájában⁶¹ szerepel, hogy a királyt királyi koronával – *corona regali* – koronázták meg, Gézánál – és Géza után minden esetben – a koronázás az ország koronájával – *corona regni* – történt. A Magyar Szent korona hivatalos latin neve: *corona regni hungarici sacra*. I. Géza koronája a Magyar Királyság beavató koronája, és ezt se Róma, se Bizánc, se a császár, senki nem küldte. Ez a magyar népé. Ötvös-technikai és aranyműves vizsgálata⁶² szerint Magyar Ország Szent Koronáját föltehetően az avar időkben készítették és beavató koronának szánták. Egyedülálló korona, nincs a világon párja. Képi mondanivalója a manicheista hitvilággal harmonizálva a fényt vezeti le a beavatandó személy fejére.⁶³

A magyar korona azonban nem csak önmagában álló valami. Már I. (Könyves) Kálmán korától hozzá fűződnek alkotmányos jogok, szerepkörök. Ennek az ‘eszmének’ egyik nagyon lényeges eleme az, hogy az ország *tulajdonosa* a Szent Korona. A Szent Korona nem tárgy, hanem ‘élőlény’, ami magában egyesíti a hozzá tartozó területen élő uralkodó és nem uralkodó embereket. Egy élő-

⁶¹ Kálti Márk: *Képes Krónika*. Osiris, 2004.

⁶² Csomor Lajos: *Őfelsége, a Magyar Szent Korona*. Vitéz Hunyadi László Kiadása. Székesfehérvár, 1996.

⁶³ Pap Gábor: *Hazatalálás*, Püski, Budapest, 1999. pp.: 520-521.

lény, amivel a királyt beavatják, amire a király is felesküszik, akinek felelősséggel tartozik. Ebbe a felelősségébe belefoglaltatik a Szent Korona területén élő minden ember nyelvre, vallásra, népi-hovatartozásra és gazdagságra való tekintet nélkül. A király, a nemesség és az egyszerű nép a várjobbágyoktól a pusztai állattenyésztőkig egyaránt része a Koronának. A magyarok földjén a Szent Korona a tulajdonos, azaz embert ember nem birtokol, és ez a helyzet egészen Mária Terézia koráig terjed. Nem látszik véletlennek az, hogy éppen II. József korában történhetett meg a Szent Korona átalakítása – azaz Pap Gábor szavaival élve: *átprogramozása*.⁶⁴

A Magyar Korona az ország hűbérura, tulajdonosa és a hozzá kapcsolódó alkotmány szerint az ország valamennyi polgára – beleértve a királyt is – a Szent Korona tagja. A király a Szentkorona-tan szerint nem birtokolja az országot, csupán annak a feje, merthogy a népesség meg a teste. Mellérendelő szellem ez a javából! Mint ahogy mellérendelő szemléletet tükrözött az is, amikor Aba Sámuel nem az országot ‘meghódító’ – és ezért a saját értékrendjén át birtokló – nemesség, hanem az egyszerű emberek mellé állt.⁶⁵ A Kárpát-medencében ugyanis a falvak faluközösségben éltek, ahol senki sem birtokolta a földet.

Glatz megjegyzése, amivel üdvözölte Mária Terézia intézkedését, – amellyel a szerinte ‘elavult’ faluközösségeket megszüntette és a ‘haladó’ hűbérúri renddel váltotta fel,⁶⁶ – a társadalmi ‘fejlődés’ misztériumát tükrözi, no meg azt a tényt, hogy ezek a faluközösségek – Láczy szerint⁶⁷ a Kárpát-medence területének kb. harmadán – ekkor még fennálltak. Tagányi korszerűtlennek véli ezeket, mondván, hogy ha a paraszt nem tudja, melyik az ő földje, nem képes hatékonyan gazdálkodni rajta. Holott a dolog meg is fordítható: faluközösségben élve az egyes termelők a termékre specializálódhatnak, azaz sokkal hatékonyabb munkát végezhetnek, mint a mindent termelő kortársaik, merthogy a faluközösség tudja, hogy éppen melyik földterület alkalmas annak a növénynek, vagy állatnak a ‘termelésére’.

A Szentkorona-tana – a korábbi időszakra vonatkozó kifejezéssel élve a Szentkorona-eszme⁶⁸ – Magyarország alkotmánya volt, és egészen a II. világhá-

⁶⁴ Pap Gábor: *Angyali korona, szent csillag; Beszélgetések a magyar szent koronáról*, Jászszági Művésztelep – Tötevény Kiadás, Jászberény, 1997. pp.: 19., 34.

⁶⁵ Kálti (2004).

⁶⁶ Glatz (1996), pp.: 317, 322, Tagányi (1878), pp.: 338-339 azt fejtegeti, hogy egy új törvény mennyire áldásos, amely rábírja a faluközösségeket a felbomlásra.

⁶⁷ Láczy (1878), pp.: 224-228.

⁶⁸ Kocsis István: *Magyarország Szent Koronája. A Szent Korona Misztériuma és Tana*. Püski, Budapest, 2005. pp.: 57-58 megadja a megkülönböztetés értelmét: „Éppen a Szent Korona közjogi fogalommal válása, a magyar koronaeszme közjogi tanná válása az, ami a magyar közjog-fejlődésben a legeredetibb. ... A magyar politikusok a késő-középkorban képesek voltak felfogni, hogy a magyarság számára semmi sem fontosabb, mint annak elfogadtatása, hogy a magyar közjogban a király rangban és hatáskörben ne első, hanem második személy legyen, azaz annak elfogadtatása, hogy a királynak felettese legyen, a Szent Korona – jogi személyként, a magyar államhatalom alanyaként. ... Kötelező erejű

ború befejezését közvetlen megelőző időkig érvényben volt. Akkor sem szűnt meg, csak a körülmények megváltozása miatt – az ország elveszítette önállóságát és ezért képtelen a népfölség elvén álló módon sorsáról, alkotmányáról dönteni – működése felfüggesztődött.⁶⁹ Az európai földrész legrégebbi alkotmányáról van szó, amely a még korábbi ilyen jellegű megállapodásra, az ú.n. Vérszerződésre alapszik. Ez utóbbiban a honfoglalást végrehajtó törzsek, emberek kötötték szkíta jellegű szerződést a jövő állam működtetésére vonatkozóan. A magyar államnak ez a létalapja – és nem I. Istvánnal, hanem több mint egy évszázaddal korábban született ez meg.

A Szentkorona-eszme rejtetten maradt további évszázadokig. Amely azonban láthatóvá tette, az II. Endre által 1222-ben kiadott *Aranybulla* volt. Ebben a király és a nemessége szerződését láthatjuk. Ez a szerződés csupán néhány évvel követi az angol király – János – és a nemességének a szerződését, a *Magna Charta*-t. A Magyar Királyság ettől az időtől kezdve már a nagyvilág elé fordult is alkotmányos királyság lett. Népének tekintélyes része ugyan nem földbirtokos, de az idegen származású nemességgel szemben nemesi rangja van – mint például a székelyek, akik a honalapítás őslakóinak tekinthetők. Ezt a jogukat veszítik el Mária Terézia, majd II. József ‘felvilágosult’ – pontosabban kifejezve: *illuminátusi* eszmékre alapult – rendelkezéseinek következtében. A Szent Korona népe ettől kezdve rab, süllyed a nyugat-európai népek rabjainak szintjére jogilag.

A társadalom kettőssége ekkor már teljesen nyilvánvaló: a magyarul beszélő kismemesség és népesség áll szemben az idegen főuraival. A magyar műveltség küzd a fennmaradásáért, miközben az urai nemzetközi alapon – akkor éppen a katolicizmus bélyege alatt – ettől kívánják megfosztani. Sikertelenül.

---

közjogi tanná csak a magyar koronaeszme válik – az ... angol történelemben ugyanez nem következik be, mint ahogy a cseh ... történelemben sem. A magyar koronaeszme, a Szentkorona-eszme tehát tanulmányozható az európai történelem folyamataiba ágyazva (kezdetei, előzményei és hosszu, évezredes története mind érdemben összehasonlítható más európai történelmi folyamatokkal), de a késő-középkorban kialakuló Szentkorona-tan más koronatanhoz nem hasonlítható, egyszerűen azért, mert a Szentkorona-eszmén kívül más európai vagy nem európai koronaeszme nem változik át közjogi tanná.”

⁶⁹ Csihák György: „Az Altöttingi országgyűlés” és Farkas Ferenc: „Az Altöttingi Országgyűlés története.” in: *Magyar haditechnika és magyar hadjáratok a kora középkorban. A második világháború és történelmi következményei Magyarországra szempontjából (1939-1949). A Tizenhatodik Magyar Őstörténelmi Találkozó és Tizedik Magyar Történelmi Iskola előadásai és iratai (Szentendre – 2001)*. Zürichi Magyar Történelmi Egyesület, Budapest – Zürich, 2002. pp.: 286-289, v. ö.: pp.: 265-285.